

Semināra programma 2009.gada 12.novembrī

15:35 – 15:45	Normatīvo aktu izmaiņu ietekme uz Latvijas makroekonomiku <i>Andris Strazds, Nordea Bankas galvenais ekonomists</i>
15:45 – 16:15	Uzņēmumu ienākuma nodoklis <i>Agate Ziverte, PwC projektu vadītāja</i>
16:15 – 16:40	Nekustamā īpašuma nodoklis <i>Mārtiņš Korsaks, PwC menedžeris</i>
16:40 – 17:20	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis <i>Gunīta Pužule, PwC menedžere</i>
17:20 – 17:30	Likums "Par nodokļiem un nodevām" <i>Vīta Sakne, PwC Vecākā menedžere</i>
17:30 – 18:30	Sarunas pie vīna glāzes

Prezentācija elektroniski pieejama www.nodoklis.lv

Programma

Normatīvo aktu izmaiņu ietekme uz Latvijas makroekonomiku

Andris Strazds, Nordea Bankas galvenais ekanomists

Programma

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

Agate Ziverte, PwC projektu vadītāja

Grozījumi UIN likumā

- Jaunumi, sastādot UIN deklarāciju par 2009.gadu (pieņemti)
- Jaunumi 2010.gadā (pieņemti)
- UIN likumprojekts

Apskatīsim piemēru!

- SIA "Loģistikas centrs" reģistrēts 2000. gadā
- 80% pieder Zviedrijas uzņēmumam un 20% LV privātpersonām
- 50 darbinieki
- Pieder nekustamais īpašums
- Nesadalītā peļņa, ko gribētu izmaksāt dividendēs

Kā likumu grozījumi ietekmēs šo SIA?

Jaunumi, sastādot UIN deklarāciju par 2009.gadu (1)

Nodokļu nolietojums

- 1.5 koeficients iegādes vērtībai:
  - 2009 - 2013.g. iegādātām ražošanas iekārtām;
  - Nemateriāliem ieguldījumiem ar reģistrētu preču zīmi, patentu;
- PPP līguma darbības laikā veiktie ieguldījumi
  - noraksta vienlīdzīgās daļās PPP līgumā paredzētajā periodā.

Jaunumi, sastādot UIN deklarāciju par 2009.gadu (2)

- Pamatlīdzekļu nomaiņas gadījumā gūtais ienākums:
  - Apliekamā ienākuma samazināšana;
  - Nodokļu nolietojuma aprēķināšana;
- Izņēmumi:
  - mākslas darbi, antīki priekšmeti, juvelierizstrādājumi;
  - ieguldījuma īpašumi;
  - pārdošanai turēti ilgtermiņa ieguldījumi;
  - motocikli, jūras, upes un gaisa transporta līdzekļi, automašīnas;
- Zaudējumu pārņemšanas periods - 8 gadi!

Jaunumi, sastādot UIN deklarāciju par 2009.gadu (3)

Nodokļa atlaide ziedojumiem

- Ziedojumi – atpakaļ vecā kārtība!
- Atlaides par ziedojumiem valsts kapitālsabiedrībām, kas veic KM deleģētas valsts kultūras funkcijas.

Jaunumi, sastādot UIN deklarāciju par 2009.gadu (4)

Atskaitāmi izdevumi

- Izdevumi darbinieka nogādāšanai no dzīvesvietas uz darbu un atpakaļ, ja rodas darba specifiskas dēļ;
- Jaunas darbavietas izveide darbiniekiem ar invaliditātes grupu.

Jaunumi - ieturamais nodoklis 2009.gadā

- Izmaksājot dividendes ES/EEZ rezidentam, neieturot nodokli un
- Izmaksājot procentus, autoratlīdzību saistītiem ES rezidentiem, ieturot samazinātu (5%) likmi
- Jāsaņem izziņa no saņēmēja valsts nodokļu administrācijas, kas apliecina, ka saņēmējs atbilst likuma prasībām
- Starptautiskā satiksmē izmantotu gaisa kuģu noma – nav nodokļa objekts

Jaunumi pēc 2010. gada (1)

- Procentu atskaitīšana
  - ierobežojumus piemēro arī % par LR rezidentu izsniegtajiem aizdevumiem;
  - aizņēmumi no finanšu iestādes - nepiemēro pašu kapitāla pietiekamības metodi;
  - aizņēmumi no kredītiestādēm – bez ierobežojumiem.

Jaunumi pēc 2010. gada (2)

- Motivācija ieguldīt peļņu atpakaļ uzņēmumā
  - apliekamo ienākumu varēs samazināt par nosacītu kredītprocentu summu, kāda uzņēmumam būtu jāmaksā par aizņēmumu iepriekšējo gadu nesadalītās peļņas apmērā
- Nodokļu atlaide par ziedojumiem arī citas ES/EEZ organizācijām* pēc 2011.g.
  - *ar līdzvērtīgu SLO statusu savā valstī

UIN likumprojekts (1)

- Reprezentācijas izdevumi
  - atskaitāmi 40% iepriekšējo 60% vietā
- Ar saimniecisko darbību nesaistītie izdevumi, sociālās infrastruktūras objektu uzturēšanas zaudējumi
  - palielina ar 1.5 koeficientu

UIN likumprojekts (2)

Avansa maksājumi

- Var pieteikties samazinātiem UIN avansa maksājumiem
- Nokavējuma naudas aprēķināšana
  - tikai, ja faktiski maksājamais UIN >20% par avansu aprēķiniem (pārsniegumam, šobrīd visai summai);
- Atbrīvojums jaunizveidotiem uzņēmumiem.

SIA Loģistikas centrs – UIN izmaiņu ietekme

Labvēlīga

- Zaudējumu pārnešana
- Koeficienti nodokļu nolietojumam
- Pamatlīdzekļu nomaiņa
- Atlaide par ziedojumiem
- Motivācija ieguldīt peļņu uzņēmumā
- Avansa maksājumi

Ne tik labvēlīga

- Procentu atskaitīšana par rezidentu izdevumiem
- Reputācijas izdevumi
- Neatskaitāmi izdevumi

Programma

Nekustamā īpašuma nodoklis

Mārtiņš Korsaks, PwC menedžeris

Plānotās NĪN izmaiņas no 2010. gada

- Ar nodokli apliekamais objekts
- Likmes
- Citas izmaiņas
- Pārejas periods

NĪN objekts 1

Līdz šim aplika ēkas un zemi

No 2010. gada plānots aplikēt arī inženiertehniskās būves (ITB).

ITB piemēri:

- Šosejas, ielas, ceļi, tilti, estakādes, tuneļi, maģistrālie cauruļvadi, sakaru un elektropārvades līnijas;

Saglabās atbrīvojumu atsevišķām ITB kategorijām, piemēram:

- ITB, ko izmanto lauksaimnieciskajai ražošanai vai vides aizsardzības vajadzībām;
- ITB, kas pieder MK apstiprinātajām biedrībām/nodibinājumiem.

NĪN objekts 2

No 2010. gada plānots aplikēt ar NĪN:

- individuālo dzīvojamo māju apbūvē ietilpstošās ēkas
- daudzdzīvokļu māju daļas
- mākslinieku darbnīcas

Atbrīvojumu joprojām piemēros šādām dzīvojamo ēku daļām, ko neizmanto saimnieciskajā darbībā:

- individuālo/daudzdzīvokļu māju palīgēkām
- garāžu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību garāžām

NĪN objekts 3

No 2010. gada no NĪN atbrīvos:

- nekustamo īpašumu, ko izmanto iestādes, kas izveidotas privātās un publiskās partnerības projektu realizācijas rezultātā.

Likmes

Līdz šim bija vienota likme 1% no NĪ kadastrālās vērtības

No 2010. gada:

- 1.5% zemei, ēkām un ITB, bet
- 0.1% individuālām dzīvojamām ēkām, dzīvokļiem un nedzīvojamās ēkas daļai, kuru funkcionālā izmantošana ir dzīvošana
- 3% neapstrādātai lauksaimniecības zemei

Minimālais vienai pašvaldībai maksājamais nodokļa apmērs 5 LVL

Citas izmaiņas

Īpašuma objekti, kurus nodokļa maksātājam ar 2010. gada 1. janvāri rodas pienākums reģistrēt Nekustamā Īpašuma valsts kadastra reģistrā, tos jāreģistrē līdz 2010. gada 1. septembrim. Pienākums maksāt nodokli rodas ar 2010. gada 1. janvāri neatkarīgi no objekta reģistrācijas brīža.

No 2010. gada 1. jūlija, lai reģistrētu zemesgrāmatā Īpašnieka maiņu, vairs nebūs nepieciešams saņemt pašvaldības izziņu par nodokļa parāda neesamību. Zemesgrāmatu nodaļa pati pārlicināsies par parāda neesamību tiešsaistes datu pārraides režīmā.

Pārejas periods

2010. gadā nodokļa maksāšanas paziņojuma nosūtīšanas termiņš ITB, individuālām dzīvojamām mājām un dzīvokļiem būs 15. septembris un maksāšanas termiņš – 15. novembris.

25% nodokļa pieauguma ierobežojumu 2010. gadā joprojām piemēros, izņemot:

- ja NĪN summa zem 5 LVL.
- neapstrādātai lauksaimniecības zemei

NĪN zemei īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un dabas pieminekļos nepārsniegs 2009. gadā noteiktā NĪN apmēru

Salīdzinājums ar Igauniju un Lietuvu

	Latvija	Igaunija	Lietuva
Zeme	1.5%	0.1%-2.5%	1.5%
Ēkas/būves	1.5%	Neapliek	0.3%-1%

Programma

ledzīvotāju ienākuma nodoklis

Gunita Pužule, PwC menedžere

Grozījumi likumā “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”

- Nodoklis no ienākuma no kapitāla, t.sk. kapitāla pieauguma;
- Jaunumi darba devējiem (ienākumu izmaksātājiem);
- Citu ienākumu aplikšana ar nodokli: grozījumi likuma 9. pantā (ar nodokli neapliekamie ienākumi);
- Saimnieciskā darbība.

Nodoklis no ienākuma no kapitāla, t.sk. kapitāla pieauguma (1)

- Ienākums no kapitāla
  - **procentu ienākums**, dividendes
- Kapitāla pieaugums
  - **kapitāla aktīva** atsavināšana
  - atsavināšanas cenas un iegādes vērtības starpība
- Plānotā likme - 10%

Nodoklis no ienākuma no kapitāla, t.sk. kapitāla pieauguma (2)

Kapitāla aktīvs:

- **akcijas**, kapitāla daļas, pajas, ieguldījumi personālsabiedrībā un citi Finanšu instrumentu tirgus likumā minētie finanšu instrumenti;
- **ieguldījumu fondu** apliecības un citi pārvedamie vērtspapīri, kas apliecina līdzdalību ieguldījumu fondos vai tiem pielīdzināmos kopējo ieguldījumu uzņēmumos;
- **Īstermiņa** (dzēšanas termiņš mazāks par 12 mēnešiem) **parāda instrumenti** (parādzīmes, noguldījumu sertifikāti, komercsabiedrību emitēti īstermiņa parāda instrumenti) un citi naudas instrumenti, kas tiek tirgoti naudas tirgos;

Nodoklis no ienākuma no kapitāla, t.sk. kapitāla pieauguma (3)

Kapitāla aktīvs

- **nekustamais īpašums** (ieskaitot nekustamā īpašuma iegūšanas tiesības);
  - Izņēmums - ienākums no tāda nekustamā īpašuma atsavināšanas, kas bijis personas īpašumā ilgāk 60 mēnešus (reģistrācija zemesgrāmatā) un vismaz 12 mēnešus līdz atsavināšanas līguma datumam
- **uzņēmums** Komerclikuma izpratnē;
- **intelektuālā īpašuma** objekti.

Nodoklis no ienākuma no kapitāla, t.sk. kapitāla pieauguma (4)

- Ienākuma gūšanas brīdis
  - ienākums no kapitāla – ienākuma **aprēķināšanas brīdis**;
  - kapitāla pieaugums - **gads, kad kapitāla aktīvs atsavināts**, neatkarīgi no tā, vai atlīdzība ir saņemta;
- **Vairāku kapitāla aktīvu atsavināšana**
- Nav paredzēta arī zaudējumu no kapitāla aktīvu pārdošanas pārvešana uz nākamajiem taksācijas periodiem
- Nodokļa **maksāšana (ieturēšana)**
  - ienākums no kapitāla – taksācijas mēnesim sekojošā mēneša 5. datums;
  - kapitāla pieaugums - gada **laikā**, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju.

Jaunami darba devējam (izmaksātājam)

- Darba devēja **automašīnas** izmantošana personīgiem nolūkiem labums – 150 LVL mēnesī
- **Dzīvības apdrošināšanas prēmijas un iemaksas privātajos pensiju fondos darbinieku labā** ierobežojums 10% no bruto darba samaksas
- **Paziņojumu izsniegšana darbiniekiem** darbinieka rakstisks pieprasījums
- **Nodokļa ieturēšana** ienākumi, kas nav saistīti ar darba attiecībām, t.sk. ienākums no kapitāla, un nav atbrīvoti no aplikšanas ar nodokli, ienākuma izmaksātājs ietur nodokli **ienākuma aprēķināšanas brīdī** un iemaksā to budžetā ienākuma aprēķināšanas mēnesim sekojošā mēneša **piektajā datumā**.

Citu ienākumu aplikšana ar nodokli

- **ienākums no nomas**

nekustamā īpašuma vērtības pieaugumu, kas iegūts, beidzoties nomas līgumam un kuru nodrošināja iznomātāja īpašumā nomnieka veiktie rekonstrukcijas, restaurācijas, renovācijas, uzlabošanas vai citi kapitālie ieguldījumi, ja minēto pieaugumu vai tā daļu iznomātājs nav kompensējis nomniekam.

-ienākuma gūšanas diena -līguma pārtraukšanas diena
-23%/25%?

No **fiziskām personām** saņemtie **dāvinājumi**

- ar nodokli neapliekami ienākumi tikai laulāto un radnieku starpā;
- ja dāvinātāju un apdāvināto nesaista nedz laulība, nedz radniecība, ar nodokli apliekams ienākums (atbrīvojums: 1.000 latī).

Citu ienākumu aplikšana ar nodokli

ienākums no personīgā īpašuma pārdošanas

Personīgais īpašums: personīgai lietošanai fiziskai personai piederošas kustamas lietas, piemēram, mēbeles, apģērbs un citas kustamas lietas

- Ar nodokli neapliekams ienākums, izņemot
  - 1) ienākums no iegādātu vai izgatavotu lietu pārdošanas; un
  - 2) ienākumu no kapitāla pieauguma un pārējiem ienākumiem no kapitāla.

Citu ienākumu aplikšana ar nodokli

- **Konkursos saņemtās balvas** – ar nodokli neapliekams ienākums
vietējie konkursi - 100 latu gadā
starptautiskie konkursi 1.000 latu gadā
- Ienākums no fiziskās personas īpašumā esoša **augoša meža atsavināšanas izciršanai un tajā iegūto kokmateriālu atsavināšanas**. - Ar nodokli apliekams ienākums (23% (25%?))
- Citi ienākumi

Saimnieciskā darbība

- **Jauni kritēriji (11. panta 1.^{3.} daļa)**
  - 1) darījumu regularitāte un sistemātiskums (**trīs un vairāk darījumi taksācijas periodā vai pieci un vairāk darījumi trīs taksācijas periodos**);
  - 2) ieņēmumi **no darījuma** pārsniedz **10.000 latu** un vairāk **taksācijas gadā**, izņemot ienākumu no **personīgā** īpašuma atsavināšanas;
  - 3) darbības **ekonomiskā būtība**, vai personas īpašumā esošo lietu apjoms, norāda uz sistemātisku darbību ar mērķi gūt atlīdzību.

Saimnieciskā darbība

- Ienākums no kapitāla nebūs kvalificējams par saimniecisko darbību, ja taksācijas gadā persona nebūs guvusi cita veida ienākumu no darbības, kas kvalificējama kā saimnieciskā darbība atbilstoši 11. panta 1.³ daļai.
- Nodokļa likme **23% (25%)**.

Programma

Likums "Par nodokļiem un nodevām"

Vita Sakne, PwC Vecākā menedžere

Grozījumi likumā “Par nodokļiem un nodevām”

- Atceltas pavadzīmes;
- VID struktūra un tiesiskās aizsardzības un maksātspējas procesi;
- Izpildes nodrošinājuma līdzekļus noteiks jau VID lēmumā;
- Iepriekš veiktā pārbaude neierobežo VID tiesības veikt uzrēķinu nodokļu revīzijā (auditā);
- Pagarināti EDS ieviešanas sākuma termiņi;
- Precizējumi vairumtirdzniecības definīcijā un datu pārbaudē;
- Likumprojekts stāsies spēkā 1/1/2010;
- Grozīti nodevu apmēri.

Atceltas pavadzīmes

- Pavadzīmes ar VID piešķirtu numuru nav nepieciešamas nodokļu un nodevu aprēķināšanai;
- VID Pavadzīmju reģistrs beidz eksistēt tikai 2013. gada 1. janvārī;
- Paliek spēkā deleģējums LR MK noteikt darījumus apliecinājošu dokumentu veidus un rekvizītus (NN 28.¹p. 5.d.);
- Jāveic atlikumā esošo pavadzīmju numuru inventarizācija uz 2009. gada 31. decembri;
- Jāiesniedz atskaite par izlietotajiem pavadzīmju numuriem līdz 2010. gada 15. janvārim;
- Iepriekš piešķirtie, bet neizlietotie numuri tiks anulēti.

VID struktūra un tiesiskās aizsardzības un maksātnespējas procesi

- IIN maksātājam piekrišanu tiesiskās aizsardzības plānam varēs sniegt arī attiecīgi deleģēta VID amatpersona, nevis tikai VID ģenerāldirektors, viņa vietnieks vai teritoriālās iestādes direktors;
- Maksātnespējas procesā, atjaunojot nodokļu maksātāja maksātspēju, nodokļu parādus, soda naudas un nokavējuma naudas dzēš VID ģenerāldirektors, viņa vietnieks vai nodokļu administrēšanas struktūrvienības vadītājs.

Izpildes nodrošinājuma līdzekļus noteiks jau VID lēmumā

- VID varēs piemērot izpildes nodrošinājuma līdzekļus vienlaikus ar pārbaudes vai revīzijas lēmuma paziņošanu un lēmuma par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu pieņemšanu;
- Ja VID konstatēs, ka nodokļu maksātājs veic darbības, lai izvairītos no nodokļu nomaksas, tad izpildes nodrošinājuma līdzekļus varēs piemērot pirms lēmuma pieņemšanas par pārbaudes, revīzijas rezultātiem.

Iepriekš veiktā pārbaude neierobežo VID veikt uzrēķinu

- VID nodokļu revīzijas (audita) laikā var pārbaudīt arī tos darījumus un periodus, kurus tas bija pārbaudījis, saņemot nodokļu maksātāja iesniegumu par pārmaksāto nodokļu summu atgriešanu.

Pagarināti EDS ieviešanas sākuma termiņi

- Visiem nodokļu maksātājiem, izņemot fiziskās personas, kuras neveic saimniecisko darbību, deklarācijas būs jāiesniedz elektroniski sākot ar 2011. gada 1. janvāri;
- Nemainīgi paliek noteikumi attiecībā uz komersantiem ar valsts vai pašvaldībai piederošām kapitāla daļām;
- Izņēmums - no 2012. gada 1. janvāra, ja juridiskā adrese/deklarētā dzīvesvieta atrodas administratīvajā teritorijā, kurā nav interneta infrastruktūras teritoriālā seguma.

Citi grozījumi

- Precizēta vairumtirdzniecības definīcija – iepirkto preču realizācija citiem saimnieciskās darbības veicējiem skaidrās naudas lietošanas ierobežojumu piemērošanai;
- Datu pārbaude kā viena no pārbaudes procedūrām tiks attiecināta arī uz citiem nodokļiem, ne tikai PVN;

Grozīti nodevu apmēri

- Ieguldot nekustamo īpašumu pamatkapitālā - 1 % no kapitālsabiedrības pamatkapitālā ieguldāmās nekustamā īpašuma ieguldījuma summas (latos), bet ne vairāk kā Ls 1000. *NB! Nemaksā kapitālsabiedrības, kas sniedz pakalpojumus sabiedrības vajadzībām;*
- Nekustamā īpašuma mantiniekiem valsts nodeva ir 0.25%- 7.5% no mantotā nekustamā īpašuma vērtības;
- Valsts nodevu nemaksā kapitālsabiedrības, ja īpašumtiesības iegūst reorganizācijas rezultātā;
- No 2011. gada 1. janvāra būs autoceļu lietošanas nodeva komersantiem.

SIA Loģistikas centrs – NN izmaiņu ietekme

Labvēlīga

- pavadzīmju ar VID reģistrēto numuru atcelšana;
- Zemāka valsts nodeva nekustāmā īpašuma kā mantiskā ieguldījuma gadījumā;
- Nemaksā valsts nodevu reorganizācijas gadījumā.

Neitrāla

- EDS ieviešanas termiņu atlikšana

Nelabvēlīga

- Prasījumu nodrošinājumu līdzekļu agrāka piemērošana procesā.

Programma

Sarunas pie vīna glāzes

Paldies par uzmanību!

Prezentācija elektroniski pieejama www.nodoklis.lv

PricewaterhouseCoopers SIA
Kr. Valdemāra iela 19
Rīga
Tāl. 6709 4400
www.pwc.lv
www.nodoklis.lv

© 2009 PricewaterhouseCoopers. All rights reserved. "PricewaterhouseCoopers" refers to the network of member firms of PricewaterhouseCoopers International Limited, each of which is a separate and independent legal entity. "connectedthinking" is a trademark of PricewaterhouseCoopers LLP (US).

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Piezīmes par Latvijas nodokļu sistēmu

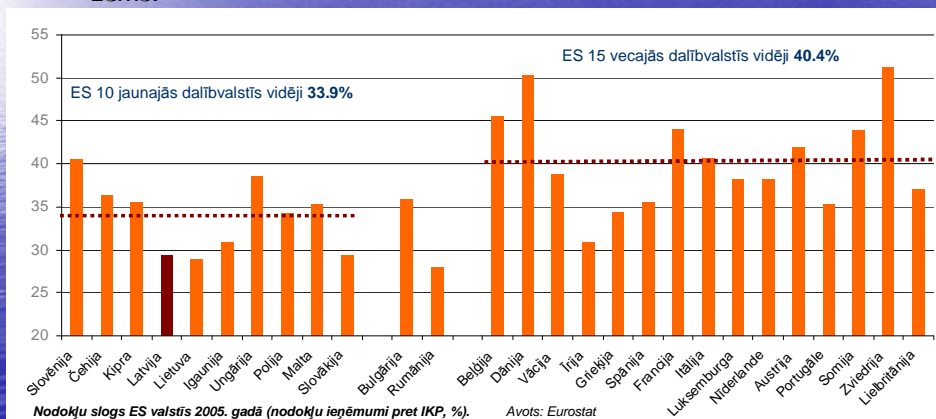
Andris Strazds
2009. gada 12.novembrī

Nodokļu politikas nozīme Latvijā

- Ņemot vērā to, ka fiksētais valūtas kurss būtiski ierobežo Latvijas bankas iespējas ar monetārās politikas instrumentiem ietekmēt Latvijas ekonomikas attīstību, fiskālās politikas nozīme būtiski pieaug.
- Taču līdz pat šodienai fiskālā politikā Latvijā pamatā tikusi uztverta kā valsts budžeta izdevumu ierobežošana vai samazināšana un nav skatīta ekonomikas vidēja un ilgtermiņa attīstības perspektīvā.
- Būtiska fiskālās politikas sastāvdaļa ir nodokļu politika, ar kuras palīdzību ir iespējams ne tikai nodrošināt ieņēmumus valsts un pašvaldību budžetā, bet arī nodrošināt līdzsvarotu valsts ekonomikas attīstību ilgtermiņā.
- Taču arī nodokļu politikas jautājumu analīze Latvijā aprobežojusies ar izmaiņu atsevišķos nodokļos modeļēšanu.
- Latvijā šobrīd nepieciešams pārskatīt nodokļu politiku kopumā un izmaiņas atsevišķos nodokļos analizēt valsts ekonomikas starptautiskās konkurētspējas kontekstā

Pašreizējā situācija (1 no 3)

- Šobrīd Latvijā kopējais nodokļu slogs (ap 30% no IKP) ir salīdzinoši zems.

Pašreizējā situācija (2 no 3)

- Taču pastāv būtiskas atšķirības no citām ES valstīm attiecībā uz atsevišķiem nodokļiem:
  - Uzņēmumu ienākuma nodokļa likme (15%) ir starp zemākajām ES (Bulgārijā un Kīprā 10%)
  - Akcīzes nodokļa likmes degvielai ir vienas no zemākajām Eiropas Savienībā
  - Nekustamā īpašuma nodoklis dzīvojamai platībai ir ļoti zems (maksājams tikai par zemi)
  - Kapitāla pieauguma nodoklis faktiski nepastāv
  - PVN pamatlīkme (21%) ir vidēji augsta, salīdzinot ar citām ES valstīm (no lielajām valstīm būtiski zemāka Lielbritānijā – 15% (pēc nesēnā samazinājuma no 17,5%) un Spānijā – 16%; Zviedrijā un Dānijā 25%, Somijā 22%)
  - Vienlaikus darbaspēka nodokļu slogs ir starp augstākajiem Eiropas Savienībā (pēc Deloitte 2006.gadā veiktā pētījuma astotais augstākais ES)

Pašreizējā situācija (3 no 3)

- Joprojām pastāv būtiska nevienlīdzība attiecībā uz dažāda veida ienākumu aplikšanu ar tiešajiem nodokļiem.
  - Darbaspēka ienākumi tiek aplikti ar 33% VSAOI un 23% IIN (summārais nodokļu slogs ir ap 43%)
  - Ienākumi no aktīvu vērtības pieauguma daudzos gadījumos joprojām ar nodokli neapliekas vispār.

Galvenie nodokļu veidi

- T.s. "patēriņa nodokļi"
  - PVN
  - akcīze
- Darbaspēka nodokļi
  - Iedzīvotāju ienākuma nodoklis;
  - VSAOI
- Uzņēmumu ienākuma nodoklis
- Nekustamā īpašuma nodoklis

Patēriņa nodokļi: komentāri

- PVN un akcīzes nodoklis ir būtiski valsts budžeta ieņēmumu avoti
- Patēriņa nodokļi sadārdzina patēriņu, tādējādi augstāki patēriņa nodokļi faktiski samazina iedzīvotāju pirktspēju
- PVN palielinājums nemazina vietējo ražotāju konkurētspēju attiecībā pret importa precēm (PVN piemēro vienādi)
- Eksportu augstāks PVN pašu mājās var pat netieši veicināt – pārdot produkciju ārpus Latvijas kļūst relatīvi izdevīgi (eksports tiek aplūkts ar tās valsts PVN, uz kuru prece/pakalpojums tiek eksportēta)
- PVN kā sociālās politikas instruments ir ļoti neefektīvs. Piemēram, samazinot PVN pārtikai, valsts budžetam ies secen arī ienākumi, kurus šobrīd dod vidēji turīgo un labi situēto iedzīvotāju samaksātais PVN, pērkot pārtiku
- Augstāks akcīzes nodoklis degvielai mazinātu tās patēriņu (un tātad importu), veicinātu pāreju uz ekonomiskāku, tātad vidēji draudzīgāku automobiļu lietošanu
- Ļoti straujš akcīzes nodokļa pieaugums veicinātu nelegālu akcīzes preču (it īpaši alkohola, cigarešu) apriti

Darbspēka nodokļi: komentāri

- IIN ir viens no būtiskākajiem budžeta ieņēmumu avotiem un galvenais ieņēmumu avots pašvaldību budžetos
- Nodokļi darbspēkam tieši ietekmē preču un pakalpojumu ražošanas izmaksas – jo augstāki šie nodokļi, jo neizdevīgāk attiecīgajā valstī nodarbināt cilvēkus
- Tālāka šo nodokļu paaugstināšana Latvijā nozīmētu konkurētspējas kritumu, salīdzinājumā ar ražotājiem citās ES valstīs
- Augsti darbspēka nodokļi savienojumā ar dividenžu neaplikšanu ar IIN (kā šobrīd Latvijā) veicina aplokšņu algu maksāšanu un izkropļo oficiālo statistiku par darba ņēmēju ienākumiem

Uzņēmumu ienākuma nodoklis: komentāri

- Zems uzņēmumu ienākuma nodoklis (UIN) veicina uzņēmējdarbības aktivitāti attiecīgajā valstī
- Zems uzņēmumu ienākuma nodoklis veicina peļņas uzrādīšanu attiecīgajā valstī, piemēram, attiecīgi mainot transfertcenas
- Tādējādi UIN samazinājums bieži noved pie UIN ieņēmumu pieauguma budžetā
- Pēdējās desmitgades tendence ES ir uzņēmuma ienākuma nodokli samazināt

Nekustamā īpašuma nodoklis: komentāri

- Nekustamā īpašuma nodokļa īpatsvars pašvaldību ieņēmumos šobrīd ir nebūtisks, to būtu iespējams palielināt
- Nekustamā īpašuma nodokli iespējams izmantot kā sociālās politikas instrumentu
  - Piešķirot pašvaldībām tiesības piemērot nekustamā īpašuma nodokļa likmes samazinājumu līdz 0% maznodrošinātiem nelielu mājokļu īpašniekiem
  - Nosakot neapliekamo minimumu nelieliem mājokļiem vai katram iedzīvotājam deklarētajā dzīvesvietā
- Nekustamā īpašuma nodokli iespējams arī veidot progresīvu

Iespējamās izmaiņas (1 no 3)

- Kopējo nodokļu slogu būtiski paaugstināt tuvākajā nākotnē nebūs iespējams vairāku iemeslu dēļ.
  - Pirmkārt, Latvijā ir zema nodokļu maksāšanas disciplīna un neseno notikumu ietekmē (sociālā budžeta uzkrājuma notērēšana pamatbudžeta izdevumu finansēšanai, pensiju samazinājums, u.c.) sagaidāms, ka tā turpinās pasliktināties.
  - Otrkārt, nodokļu sloga paaugstināšana papildus bremzētu uzņēmējdarbības aktivitāti laikā, kad Latvija piedzīvo dramatisku ekonomikas kritumu.
- Līdz ar to valdībai pamatā būs jārisina jautājums, kā ar rūkošajiem budžeta ieņēmumiem nodrošināt galvenās valsts funkcijas, atsakoties no pārējām, tādējādi samazinot arī budžeta izdevumus.

Iespējamās izmaiņas (2 no 3)

- Taču tas nenozīmē, ka Latvijā nav nepieciešamas nekādas izmaiņas nodokļu politikā.
- Latvijā ir nepieciešams gan nodrošināt taisnīgāku esošā nodokļu sloga sadali, gan ar nodokļu politikas palīdzību palīdzēt nodrošināt līdzsvarotu ekonomikas attīstību, veicinot preču ražošanu un pakalpojumu sniegšanu Latvijā un to eksportu.

Iespējamās izmaiņas (3 no 3)

- Straujāk palielināt akcīzes nodokli degvielai
- Nepaaugstināt VSAOI un IIN pamatlīkmi
- Pie pirmās iespējas samazināt IIN (tas mazinātu aplokšņu algu izplatību, palīdzētu eksportējošā sektora uzņēmumiem un padarītu vietējos ražotājus konkurētspējīgākus attiecībā pret importētajām precēm)
- Pirms izskatīt jautājumu par progresīvo ienākuma nodokli, jāievieš kapitāla pieauguma nodoklis ienākumiem no akciju un nekustamā īpašuma vērtības pieauguma, dividendēm, procentu ienākumiem
- Ja tomēr nepieciešams ieviest progresīvo ienākuma nodokli, noteikt pietiekami augstus griestus, no kuriem sāk piemērot paaugstināto līkmi (piemēram, bruto ienākumi >20000 latu gadā), lai no šī nodokļa neciestu vidusslānis
- Aplikt ar nekustamā īpašuma nodokli arī dzīvojamo platību

Secinājumi

- Valsts un pašvaldību budžetam šobrīd nepieciešami papildus ieņēmumi, atsevišķu nodokļu paaugstināšana joprojām ir iespējama
- Vienlaikus jāraugās, lai izmaiņas nodokļu politikā negrautu pašmāju uzņēmēju konkurētspēju vietējā un eksporta tirgū
- Darbaspēka nodokļu tālāka palielināšana nav pieļaujama, tieši otrādi, pie pirmās iespējas tie būtu jāsamazina
- Šobrīd būtu jāievieš kapitāla pieauguma nodoklis, nopietni jāapsver akcīzes paaugstināšana degvielai un nekustamā īpašuma nodokļa ieviešana dzīvojamajai platībai